

**LA LOE I L'EDUCACIÓ MUSICAL A SECUNDÀRIA.
ANÀLISI I PROPOSTES DE MILLORA**

Amb la present comunicació volem fer arribar als assistents i lectors de les actes d'aquest 2n Congrés Internacional de Música a Catalunya les reflexions de la "Primera Trobada de Professors de Música de Secundària", celebrada el dia 5 d'abril de 2008 als locals de l'ICE-UAB a la Casa de la Convalescència de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, i centrada en l'anàlisi de la situació de l'educació musical a l'educació secundària i propostes de millora de la mateixa.

La iniciativa va sorgir en l'acte de presentació de la XIV Trobada de corals d'ensenyament secundari celebrat en el Departament d'Educació el mes de novembre de 2007. Com passa en tantes ocasions en que ens trobem professors i professores de música de secundària, també en aquella ocasió es van aixecar veus preocupades per la situació de la nostra matèria a partir de la implantació de la LOE. L'equip de treball de música de l'ICE de la UAB, la majoria dels membres del qual hi érem presents, es va oferir per a organitzar una trobada no institucional. El propòsit de la reunió era poder reflexionar sobre les necessitats que tenim, comprovar si les necessitats individuals també ho són del col·lectiu i fer propostes de futur respecte a l'educació musical a secundària.

En diverses reunions prèvies, l'equip va concretar una primera proposta en relació als eixos sobre els quals debatrem a la jornada. Aquests serien:

- Les necessitats organitzatives de l'àrea de música a l'ESO
- Les necessitats materials de les aules de música
- Les necessitats formatives del professorat de música davant la nova ordenació curricular

Des d'un primer moment vam decidir deixar de banda dels debats els canvis en la presència, o potser hauríem de dir la no presència, de la música en el batxillerat i la nova modalitat d'arts escèniques, música i dansa d'aquesta etapa, per considerar que es tracta d'un altre eix de discussió, com també podria ser-ho la situació de l'alumnat que cursa simultàniament l'ESO i estudis de música, tant de nivell elemental, com de grau professional.

També es va voler deixar clar que l'objectiu de la trobada havia de ser d'anàlisi, reflexió i propostes, mirant d'evitar que es convertís en un seguit de queixes sense alternatives.

Per aconseguir això es va decidir seguir una metodologia que ajudés a la reflexió individual primer, i en petit grup després, per arribar finalment a una sessió plenària. Aquest procediment es va considerar més eficaç que una

gran assemblea on demanar paraules, recollir propostes i votar resolucions. El que interessava especialment era que tothom que assistís pogués aportar el seu punt de vista, que es pogués recollir el parer i l'experiència del cent per cent dels participants. És per aquest motiu que la trobada havia d'assegurar un temps per a la reflexió individual i un espai on quedés constància de totes les aportacions.

També s'havia de buscar un espai adient per la trobada, una infraestructura i donar a conèixer al col·lectiu la convocatòria. Agraïm a en Josep Masalles de l'ICE de l'UAB el seu ajut i recolzament, així com la possibilitat de reconeixement de la Trobada com a activitat de formació. Pel que fa a la convocatòria es va obrir un blog i un wiki, i se'n va fer difusió a través del correu electrònic. A poc a poc la llista d'inscrits va anar creixent fins arribar al nombre de 65 professors i professores d'arreu de Catalunya, tant de centres públics com privats concertats.

La trobada es va desenvolupar en quatre fases, que descrivim a continuació.

1a fase. Rebuda, acreditació dels assistents i distribució aleatòria en tres grups de treball, en tres espais diferents. Després de la benvinguda als assistents per part de Josep Masalles, coordinador de la secció de formació del professorat de secundària de l'ICE de la UAB, el coordinador de l'equip de treball de música, Boris Mir, explica el mètode de treball. Cada assistent ha rebut tres papers d'un color i tres d'un altre. Els colors serviran per diferenciar l'estat de la qüestió i les propostes de millora. El fet de tenir només tres papers de cada color per escriure (tres idees respecte a l'estat de la qüestió i tres propostes de millora) obliga a una gran concreció així com a prioritzar aquells aspectes que cadascú considera més rellevants. Aquest treball és individual i les aportacions poden ser sobre qualsevol dels tres eixos plantejats o sobre qualsevol altre que es vulgui lliurement introduir. Temps previst: 10 - 15 minuts.

2a fase. Petit grup de discussió (grups de 3 ó 4 persones). L'objectiu d'aquest primer debat en petit grup és concretar al màxim les idees individuals que han sorgit a la primera fase, eliminar les que estan repetides o refer les propostes si s'escau sumant-ne dues o més en una de nova. Temps previst: 30 minuts.

3a fase. Intervenció de tot el grup, en semicercle i de cara a una pissarra on s'enganxen els papers dels dos colors a fi de separar l'estat de la qüestió i les propostes de millora. A mida que es van llegint en veu alta totes les idees també es van agrupant les etiquetes a la pissarra segons si es refereixen al mateix tema o si són visions diferents d'un mateix aspecte, i es van afegint "núvols" amb títols dels subgrups que van sorgint. Aquesta tasca la fa un dinamitzador, en aquest cas un dels membres de l'equip de música de l'ICE. Un cop visualitzats els núvols un/a altre/a membre de l'equip fa de relator/a i pren nota de les idees exposades per preparar la presentació de les anàlisi i les propostes de millora a l'assemblea. En cap de les 3 fases s'elimina cap aportació.

Durant la pausa per l'esmorzar els relators preparen la presentació final.

4a fase. Finalment ens reunim tots els assistents en assemblea. En Josep M^a. Godoy i na Iolà Llauro presenten la feina que està duent a terme l'AEMCAT, l'Associació d'Ensenyants de Música de Catalunya, amb menció especial a l'estudi que s'està fent sobre les necessitats formatives del professorat de música. L'equip de música de l'ICE va considerar interessant convidar a aquesta associació a presentar-se, ja que és l'única associació professional del nostre àmbit i possible vehicle de difusió de les propostes que podia aportar la jornada.

Els relators de cadascun del tres grups llegeixen el resultat del treball evitant reiteracions i repeticions.

Com a acta i inventari, exposem en primer lloc el que els assistents a la trobada consideren l'estat de la qüestió i l'anàlisi de la situació en cadascun dels tres eixos plantejats.

I. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ

a) Pel que fa a les necessitats organitzatives de l'àrea de música a l'ESO s'apunta:

- Tenim massa alumnes per aula, la qual cosa impedeix l'atenció a la diversitat i dificulta el treball pràctic i l'assoliment de les necessitats educatives
- Hi ha poques hores de música a diferència d'altres matèries i en alguns casos mal repartides
- No hi ha una continuïtat de la matèria dins l'ESO
- Ens trobem amb una incoherència curricular pel que fa a la repartició d'hores
- Manca un esforç general del col·lectiu i de les institucions per acostar-se a la realitat musical i molt especialment des del punt de vista global: hi ha moltes músiques i moltes cultures musicals més enllà del repertori tradicional
- Hi ha poques activitats públiques que mostrin el treball que es fa a les aules de secundària, activitats inherents a la pràctica musical.

b) En relació a les necessitats materials de les aules de música s'exposa:

- Les aules en general estan en males condicions d'espai, d'acústica i de dotació. No han de ser una aula ordinària adaptada sinó una aula concebuda per fer i crear música en un sentit ampli: sala d'actes, sala de gravació, estudi de ràdio, espai per danses, espai per a grups instrumentals,...
- Cal establir una dotació bàsica d'instruments i material tecnològic
- Falta un programari professional musical per professors/es

- No hi ha una previsió per un espai específic
- Cal una adequació dels materials i els recursos a la realitat

c) En l'aspecte de la formació surten a la llum les consideracions següents:

- No tenim accés als recursos que necessitem tant per preparar les classes com per investigar
- Formació massa bàsica, poc especialitzada i amb una oferta escassa
- Poca formació en noves tecnologies i didàctica específica
- Manca formació específica per a necessitats concretes
- La formació és insuficient i alhora inadequada. No és específica per a l'ESO i, quan és de qualitat, és molt cara pel professor
- Hi ha una manca de preparació prèvia del professorat que no és reconeguda per l'administració i, per tant, no hi ha mecanismes per a superar aquesta mancança.

Abans d'entrar en les propostes de millora enunciades cal fer esment de tres qüestions també plantejades i que no acaben d'encaixar en cap dels tres eixos enunciats, malgrat cadascun d'ells podria anar-hi en el mateix ordre exposat:

- Es constata la necessitat d'una prioritització externa d'objectius d'etapa
- Es detecta una manca de reconeixement social, tant de l'àrea de música com del professional que l'imparteix
- Cal un replantejament del perfil del professorat de música

II. PROPOSTES DE MILLORA

Pel que fa a les propostes de millora, podem fer un petit llistat, ben entès que, en cap moment, es va voler caure en la utopia i que es van plantejar com a objectius viables i possibles.

a) En el marc de les necessitats organitzatives, es van apuntar les propostes següents:

- Obligatorietat per normativa de desdoblaments, amb la dotació de plantilla corresponent.
- Presència de la música com a matèria comuna a tots els nivells de l'ESO, amb continuïtat de la distribució horària. Cal, doncs, una ampliació horària.
- Per normativa de centre, un departament de música no englobat amb altres matèries.
- Comptabilitzar hores d'activitats com coral o grups instrumentals com si fossin lectives.
- Promoure intercanvis de grups musicals entre centres: corals, grups instrumentals.
- Cal afavorir les experiències vivencials musicals i potenciar la seva presentació en l'entorn més immediat, com a factor de culturització social. I ha d'haver-hi un reconeixement institucional d'aquesta tasca.

b) En relació a les necessitats materials de les aules de música es van fer les consideracions següents:

- L'aula de música hauria d'estar contemplada per normativa (com es fa amb altres) amb uns metres mínims, condicionada (insonoritzada) que permeti realitzar activitats musicals i d'expressió corporal i amb una dotació de material com TIC, Orff, projector, equip de música...
- Establir un mínims a l'aula de música estàndard: espai, insonorització, dotació TIC i equip musical amb un pressupost assignat que es gastaria segons les necessitats específiques de cada centre.
- Cal posar a l'abast del professor de música els recursos ja existents: biblioteques Conservatoris, ESMUC, etc. Es podria fer un carnet de professor de música que donés accés preferent a activitats i recursos musicals tal com es fa amb el tema dels museus.
- S'ha de crear un centre de recursos musicals. Almenys virtual.
- Cal una dotació de material segons les necessitats de cada centre, amb un projecte específic.

c) En el tercer aspecte, el de la formació, es va apuntar el que segueix:

- Facilitar l'accés i préstec de material de biblioteques universitàries, ESMUC...
- Facilitar per part dels centres i l'administració l'assistència a cursos de formació, congressos ...

- Alguns aspectes a tenir en compte en la formació:
 - Pedagogia, didàctica de la música /TAC
 - Música moderna.
 - Tractament de la diversitat a l'especialitat de música.
- Tots els cursos haurien d'estar impartits per professionals i tractar una part teòrica i una altra d'aplicació didàctica.
- Cal una oferta de cursos alternatius amb músiques diferents a la docta occidental, altrament dita clàssica.
- Cal ampliar la quantitat i l'àmbit de la formació
- Necessitem una formació específica per a professors/es de música a l'ESO que sigui regular i permanent, a manera de temes centrals (escoltar, crear, interpretar, per exemple o ritmes, veu i dansa, per exemple) que es van repetint cíclicament per cursos.
- Formació TIC de qualitat i de treball interdisciplinari, d'interpretació i de repertori per a l'ESO
- Millorar la formació inicial i aconseguir una formació específica amb el perfil adequat a un professor de música de l'ESO, no un músic o un mestre que sap música, etc.

Un cop fet aquest resum del treball individual i col·lectiu, es va passar al torn obert de paraules.

Resum de les intervencions. Es van matisar alguns dels aspectes discutits als grups de treball que destaquem a continuació:

- Tenim una necessitat efectiva d'actuar com a col·lectiu de professors/es de música, amb espais de trobada i d'intercanvi.
- Cal una formació molt més àmplia amb professionals que ens aportin experiències. La formació no ha de suposar un sobreesforç pels professionals, sinó que ha de ser la resposta a una necessitat. Tampoc ha de representar un sobreesforç econòmic ni laboral.
- Hi ha aspectes en els que coincidim que no poden continuar com estan, però que no tenen una solució comuna, com l'organització horària, el material, els objectius sense prioritats... Cal, doncs, obrir espais de debat com a part de la pròpia formació dels professionals.
- Hi ha cursos de formació que funcionen i cal mantenir-los. La incorporació de nous professors i professores de música demana que es mantinguin.

- No podem oblidar que el conjunt del professorat de música ofereix un bon servei a la societat i que som uns bons professionals. Que ens preocupem per la nostra formació no significa que no estem preparats, sinó que volem seguir estant-ho.

La perspectiva que obrim, doncs, recollint tota aquesta feina, és la del debat i la de la publicació de les conclusions extretes de la reflexió dels ítems treballats en els petits grups i a les darreres intervencions amb tots els assistents.

Recollint propostes sorgides al torn de paraules, s'obriran espais de debat a la xarxa.

Les conclusions d'aquesta primera trobada es faran arribar a les institucions: Departament d'Educació, II Congrés Internacional de Música, AEMCAT, Consell Català de la Música, universitats, ESMUC, Conservatori Superior del Liceu, ràdio, i altres agents que puguin ser destinataris rellevants d'aquestes reivindicacions.

L'anàlisi i les propostes de millora que us hem presentat són el fruit de les aportacions i reflexions dels/les professors i professores. L'autoria, per tant, correspon a tots els assistents a la trobada. L'equip de música de l'ICE de la UAB ha assumit l'organització i es fa ressò d'aquests resultats i en fa la difusió en aquest Congrés en primer lloc i posteriorment en altres àmbits.

Gràcies, doncs, als participants en la trobada, a en Josep Masalles, a la professora Anna Pantinat, que va actuar també com a relatora, a vosaltres, congressistes, i a tots aquells que a partir d'avui participin en els debats que anirem obrint.

Equip de treball de música a secundària de l'ICE de la UAB

Webgrafia

Blog de la *Primera Trobada de Professors de Música de Secundària*:

<http://blocs.xtec.cat/educaciomusical/>

Wiki de la *Primera Trobada de Professors de Música de Secundària*:

<http://educaciomusical.wikispaces.com/>

Web del 2n Congrés Internacional de Música a Catalunya

<http://www.congresmusica.org/>